

ДО БІОГРАФІЇ ЛІКАРІВ ЛЕБЕДИНСЬКОГО ПОВІТОВОГО УЧИЛИЩА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Л.А. Федченко

Сьогодні нам відомо багато діячів медицини, які внесли неоціненний вклад в розвиток лікарської справи на Сумщині. Серед них треба згадати: М.В. Томашевського – земський лікар Лебединського повіту; І.К. Юдзевича – лікар, який жив і працював у Ромнах; М.О. Маковецький – лікар Кролевецького земства; І.А. Полетика – видатний український лікар, який народився в Ромнах та багато інших [1, с.150-166; 2, с.78-82]. Вони, не жалюючи власних сил і здоров'я служили людям, іноді навіть ціною свого життя.

У Сумському обласному архіві зберігається фонд, присвячений діяльності Лебединського повітового училища [3]. Серед біографій піклувальників, вчителів, меценатів ми знаходимо формулярні списки кількох лікарів цього училища: колезького радника Кадиш Сендеровича Зільберника та надвального радника Пилипа Михайловича Одарченка. Ці формулярні списки розповідають про деякі сторінки їх біографій, які раніше не висвітлювалися, і дають детальну інформацію про життя і діяльність лікарів.

Біографія К.С. Зільберника описана в енциклопедичному довіднику «Сумщина в іменах» [4, с.163], статті І.В. Черноброва тощо [5, с.33-40]. Про П.М.Одарченка автору не вдалося виявити матеріал у друкованих виданнях. Але його біографія описана у формулярному списку. Документи Лебединського повітового училища містять таку інформацію про цих лікарів.

Кадиш Сендерович Зільберник – лікар Лебединського повітового училища. Походив із родини міщан. Іудейського віросповідання. Родового маєтку не було. Мав у Лебедині одноповерховий кам'яний будинок. 2 березня 1878 р. – закінчив медичний факультет Харківського імператорського університету. Здобув звання вченого лікаря. 13 липня 1878 р. призначений лебединським міським лікарем. У цьому ж році стає завідуючим Лебединською міською лікарнею. К.С. Зільберник був піклувальником Харківського навчального округу. З 20 лютого 1883 р. він стає лікарем Лебединського повітового училища, а 31 серпня 1884 р., згідно з указом №89 Державного Сенату, затверджений в чині титулярного радника. З жовтня 1885 р. указом №100 Державного Сенату отримав чин колезького асесора за вислугу років [6, арк.163в.]. 20 березня 1887 р. указом №38 був призначений надвірним радником. 14 лютого 1891 р. Кадиш Сендерович за старанну службу, яка тривала 12 років, був

нагороджений орденом «Св. Анни 3 ступені для не християн установленим» [6, арк.163в]. В березні 1891 р. указом Державного Сенату став колезьким радником. 6 лютого 1892 р. затверджений директором Лебединського повітового піклувального відділення по в'язницях. Був одружений на Ревелі Іллівні. Мав двох доньок: Софію, яка народилася 20 жовтня 1883 р., і Ольгу, народжену 25 грудня 1889 р. Дружина і доньки також були іудейського віросповідання [6, арк.17].

Одарченко Пилип Михайлович – надвірний радник, також лікар при Лебединському повітовому училищі. Походив із купецької родини. Православного віросповідання. Родового маєтку не мав. Володів у Лебедині одноповерховим дерев'яним будинком і 150 десятинами землі в дачах Лебединського повіту.

Закінчив Лебединське повітове училище. 27 січня 1826 р. служив у Чорноморському департаменті копійстом. 4 червня 1827 р. стає канцеляристом, а 8 листопада 1827 р. пішов у відставку. 18 червня 1834 р. закінчив медичний факультет Харківського імператорського університету. Здобув звання лікаря. За наказом Харківської лікарської управи виконував обов'язки охтирського повітового лікаря з 1 листопада 1835 р. до 1 січня 1836 р. 31 січня 1836 р. отримав направлення в Лебедин, де виконував обов'язки повітового лікаря, а 1 березня 1836 р. був затверджений на цій посаді [6, арк.363в]. За дорученням Харківської лікарської управи з 1 листопада 1837 р. до 15 січня 1838 р. виконував обов'язки Охтирського повітового лікаря і керував Охтирською міською лікарнею. 28 лютого 1844 р. указом Державного Сенату за вислугу років став титулярним радником. 3 березня 1850 р. нагороджений відзнакою за бездоганну п'ятнадцятирічну службу, 10 листопада 1856 р. - відзнакою за бездоганну двадцятирічну службу. 5 березня 1864 р. указом №14 Державного Сенату став надвірним радником. Пилип Михайлович Одарченко був одружений. Від першого шлюбу мав двох синів: Миколу (нар. 10 квітня 1835 р.), який працював у 2-й Харківській гімназії, та Михайла (нар. 8 серпня 1837 р.) [6, арк.37]. Від другого шлюбу Пилип Михайлович мав синів: Петра (нар. 22 січня 1846 р.), Володимира (нар. 28 квітня 1849р.), Костянтина (нар. 31 травня 1851 р.), Сергія (нар. 25 вересня 1853 р.) - вчитель історії і географії в Лебединському повітовому училищі [6, арк.53], Євгена (нар. 20 січня 1858 р.), Павла (нар. 2 вересня 1862р.), Олексія (12 березня 1866 р.) та доньку Олександру (нар.15 лютого 1856 р.). Дружина і діти православного віросповідання.

Таким чином, виявивши формулярні списки серед матеріалів Лебединського повітового училища, які зберігаються нині в архівних фондах, можна дослідити біографії осіб, які були причетні до цих установ, у тому числі медиків.

Формулярні списки цінні тим, що подають достовірні дані про життя людей, на яких вони заповнювалися (це офіційний документ, який фіксував події в житті особи, пов'язані з його професійною діяльністю, висвітлював походження та сімейний стан). Але використання цих документів як джерел до дослідження біографій людей ускладнює відносно незначна їх кількість.

Література та джерела

1. Васильев К.К. Биобиблиографический словарь Л.Ф. Змеева «Русские врачи писатели» как источник для изучения истории медицины Сумщины // Сумська старовина. – 2002. - №X.
2. Чернобров И.В. Вклад И.А. Полетики в развитие медицины и здравоохранения // Сумська старовина. – 2001. - №VIII-XIX.
3. Державний архів Сумської області (далі - ДАСО). - Ф.523. – Оп.1. – Спр.257. – 66 арк.
4. Зильберник Костянтин Олександрович (Кадиш Сендерович) // Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник. – Суми, 2004.
5. Чернобров И.В. Земський врач К.А. Зильберник – організатор здравоохранения в Лебединском уезде (к 150 – летию со дня рождения) // Сумський історико архівний журнал. – 2005. - №I.
6. ДАСО. - Ф.523. – Оп.1. – Спр.257.

К ИСТОРИИ СЕМЬИ ЛЕКАРЯ Ф.М. ОДАРЧЕНКО

К.К. Васильев

В представленном выше сообщении Л.А. Федченко «До біографії лікарів Лебединського повітового училища», розказано о лекаре Филиппе Михайловиче Одарченко, происходившего из купцов, выпускнике Харьковского университета 1836 г., а затем уездном враче Лебединского уезда и враче Лебединского уездного училища. От двух жен у него было девять сыновей и одна дочь. Л.А. Федченко приводит специальности двух из его детей. О судьбе других она не пишет и в связи с этим есть необходимость дать ниже следующие дополнения.

Дочь Ф.М. Одарченко Александра стала врачом. В 1885 г. окончила Женские врачебные курсы в Петербурге. Служила в Курском земстве. Автор работы: «Случай расщепления брюшной полости у семимесячного зародыша» (1885) [1]. В первой половине 1890-х годов – вольнопрактикующий врач в Харькове, во второй – на частной службе в Дятьково Брянского уезда Орловской губернии, в первом десятилетии XX столетия вольнопрактикующий врач (акушерские, женские и детские болезни) в Орле, затем – ординатор детской больницы Св. Зинаиды в